

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldését
vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, márczius 20.

Széljegyzet Kresmarikhoz.

Nem valami kitüntetett bizalom, hogy a kormány a mostani gyűlöletes politikai perek elbírálásánál Nagyvárad illetékességét állapítja meg delegálás útján. Másrészt azonban az az elismert jó hírnév, amelynek a nagyváradai bírói kar mindenütt örvend, kezeség a felől, hogy az ügyek elbírálásánál a bíróság egyedül az igazságra hallgat s nem hajolva sem a politika izgatott hangulatára, sem az abszolutisztikus kormány részéről fenyegető bosszura, a legméltányosabb és legigazságosabb ítéletet fogja meghozni.

A tegnapi ítélet is feltétlenül igazságos. Kétségtelen, hogy ha Békésvármegye tudomásul vette a belügyminiszter rendeletét, amelylyel egy határozatát megsemmisítette, akkor ugyanezen megsemmisített határozat alapján pert nem folytathat.

Más kérdés az, hogy vajon a delegálás helyesen történt-e? Ebbe a kérdésbe kötött bele a vármegye képviselője, de nem nagy szerencséjével. A mit mondott, hogy a bíróküldést nem az igazságügyminiszter, hanem az igazságügyminiszter által a király gyakorolja, a jelen perben nem volt érvényesíthető. A delegáló rendeletet u. i. a törvény ide vo-

naikozó rendelkezésének idézése mellett bocsátotta ki az igazságügyminiszter, tehát világosan a törvény által reáruházott jogot gyakorolta.

Figyelembe kellett volna venni a perrendtartás 55. §-át. E §. elolvasása után kétségtelen, hogy az igazságügyminiszter sem a nagyváradit, sem más törvényszéket nem delegálhatta jogszerűen olyan perben, amelyben a gyulai járásbírói bíróság már egyszer eljárta és ítéletet hozott, mert a felelősségi eljárásban bíróküldésnek helye nincs.

Az 55. §. u. i. világosan és határozottan kijelenti, hogy a felelősségi eljárásban az illetékességtől eltérésnek helye nincs. A mint az első bíróság illetékessége megállapított, azzal megállapított az az ut is, amelyet az ügynek a felsőbb fokokon át meg kell tennie.

Első fokon a rendes illetékességtől el lehet térni a felek kölcsönös megegyezése alapján vagy bíróküldés útján. Első fokon kell tehát mindjárt eldönteni, van-e ok a rendes illetékességtől való eltérésre? Mäskülönben mindenki kedve szerint válogathatna egy elvesztett járásbírói ítélet után a 67 törvényszék és 11 tábla közt, a szerint, hogy melyiknél van ándungja a pernyezésre? Ezt akarja a törvény meggátolni azzal, hogy a felelősségi eljárásban az illetékességtől való eltérést kizárja. Ez a rendelkezés általánosságban szól s így szól a bíróküldésre is.

A perrendtartás 55. §-a alapján a nagyváradai törvényszéknek az ügyet egyszerűen vissza kellett volna küldenie Gyulára. Utasítsa el az ottani törvényszék a vármegyét keresetével. Ha nem volt ok bíróküldésre az első fokon, azzal a miniszter belenyugodott a felelősségi fórumok illetékességébe is.

Hangsúlyozom, hogy ez csak alaki-ság; érdemben — a vármegye meghajlása után — ugyanaz lett volna az ítélet mindenütt. A mai körülmények között azonban a törvény minden rendelkezéséhez ragaszkodnunk kell.

A perrendtartás 55. §-a pedig oly világosan beszél s oly parancsolólag zárja ki a felelősségi eljárást a bírói illetékességtől, hogy csak sajnálnunk kell, a miért a felperesi képviselő azt fel nem hozta s nem provokálta a bíróság határozatát.

Dr K. A.

Francia politikus Kossutnál.

Kossuth Ferenczet ma meglátogatta 11 órakor Nikolai Pál előkelő francia politikus, kivel hosszabb ideig beszélgetett.

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A MAGYAR SZINIRODALOM.

— Irodalom történeti tanulmány. —

A Szigligeti Társaság 1906. év márczius 18-án tartott ünnepélyes felolvasó ülésén felolvasta;

KOVÁCS JÓZSEF

honvéd-főhadnagy, hadapród iskolai tanár.

(A felolvasás kivonata.)

(Vége.)

Gondoljunk csak vissza színházaink műsorából a »Végrehajtó«, »Jövevények«, »Sursum Corda«, »Simonyi Obester«, »Adorján báró«, »Dr Szeleburdi«, »A sasok«, »Félemler Flirt«, »Pogány Gábor«, »Radnóthy né«, »Utazás az özvegyesség felé« stb. jelenkori eredeti magyar termései szindarabokra.

Nemzeti, társadalmi, vagy uri életünknek visszatükrözői ezek? Magyar szellem lengi át — e darabokat? Jellegzetes magyar alakok szereplők, jellemek, egyének jelennek meg előttünk? Igen! magyar nevű személyek szerepelnek, de mennyire idegen tulajdonságokkal, s

mennyire idegen légkörben. Lehet hogy tévedek, de én az ezekben látott szinpadialakokat, typosokat nem tartom fajunkból való fajnak, lelkünkön való léleknek. S éppen ezért ezen és hasonló eredeti darabokat nem is tudom a magyar szinirodalom körébe tartozó eredeti munkásságnak tekinteni.

Pedig én sem Kisfaludy régi elavult típusait, vagy kacskaringos bajuszu, pörge kalapu, sarkantyus csizmás s konyhai nyelven beszélő Mokány Bercziket keresek a magyar szindarabokban; hanem a szokásaiban, jellemében, gondolkodásmódjában, érzelem és eszme világában jellegzetes uri magyar férfit és uri magyar hölgyet.

S hogy ilyeneket, mások sem találnak jelenkori eredeti szindarabjainkban, a mellett legjobban bizonyít, hogy az irodalommal foglalkozók, s a nemesebb értelemben vett színészet iránt érdeklődők, a sajtóban mint sürűbben kérdezik, kutadják, magyarázzák, hogy mi is a magyar szinirodalom e hanyatlásának oka?

Erre az írók egyrésztének felelete az: hogy nincs fejlett társadalmi életünk, vagy a meglevő által nyújtott témák már fel vannak dolgozva,

így nincs tárgyát honnan meríteni; — a színházak pedig a közönség megváltozott ízlését hozzák föl az idegen áramlat mentségére.

Az első ok önmagától eszik. Mert hisz nem szorul bizonyításra, hogy éppen korunkban, nemcsak szinpadialakokra is alkalmas uri és magyar társadalmi életet élünk, hanem e tekintetben a nyugat bármely művelt nemzetével versenyezhetünk.

Csak az a baj, hogy ez észrevételt tevő íróink előtt ez az élet láthatatlanul zajlik le. Nem látnak semmit, mert nagyon is sokat látnak. Egy esemény, egy jelenet hatását, száz meg száz reakövetkező mossa el, s így az élet képe elfolyik lelkükön, anélkül, hogy nyomot hagyna hátra. Azokat a vonásokat veszik csak észre, mire figyelmeztették, csak azokat az igazságokat, melyekre megtanították s csak azokat az eseményeket, melyhez hasonlókat már láttak.

S ha lelkükben támad is titkos hajlam, mely írásra készíti, képzeletük előtt nem a való élet adatai jelennek meg, vagy annyi erővel, megfigyeléssel, fáradsággal szeretnének egy komoly szinművet megírni, mint egy divatos novellát vagy tárczát.

Megbízható bevásárlási forrás: **Vasutasok szállítói Tavasz** újdonságok angol szövetekben, blous és kostüm kelmékben, blous selymekben megérkeztek s rendkívüli olcsó árakban kaphatók. **Vászon és feherneműink** jóságáról t. vevőink már meggyőződtek, azokban a választék megkészsereződött.

Áraink szolid olcsóságáról kérünk meggyőződést szerezni.

Telefon az egész megyére: 615.

Kenyeres és Engländer

divatáruhaza

1268. Szent László-tér 1. Kossuth-utca mellett.

A politikai válság.

Minisztertanács.

Tegnap délelőtt a miniszterelnöki palotában minisztertanács volt, melyen Fejérváry bécsi útjára főzték az utralvót. Fejérváry délután utazik Bécsbe és holnap megy a király elé, hogy egyéb folyó ügyektől és kinevezésektől eltekintve, most már a minisztertanács határozata alapján jelentse, hogy nem akarja április 11-én a választásokat kiírni. A választások elhalasztása ellen hir szerint: *Lányi* azzal érvelt, hogy a felosztató kézirat szerint a választásokat törvényes időben kell kitűzni. Mi lett a tanácskozás eredménye — még nem szivárgott ki.

Fejérváry Bécsben.

A «Bud. Tud.» jelenti: Báró Fejérváry Géza miniszterelnök ma délután az első gyorsvonattal Bécsbe utazik. A miniszterelnököt ő felsége alkalmasint holnap délelőtt külön kihallgatáson fogadja.

Az új-párt bomlása.

Bene István dr Sepsiszentgyörgy volt új-párti képviselője újpártból való kilépését következő levélben tudatta *Bánffy* Dezsővel:

Kegyelmes Uram! Bár az új-párt előleges megkérdezése nélkül vettem fel a zászlót, midőn mint az egyesült ellenzék jelöltje választattam meg, önként csatlakoztam új-párti elvekhez, személyes elhatározásomat sem a pártkötöéknek, sem a vezér iránti tiszteletnek alá nem vettem, azért egyesült ellenzékkel való szakítások legkínosabban érintettek, mert az a párt megkérdezése, vagy vele való közlés nélkül történt! A kiválás módja és megindokolása és együttműködésre tett megjegyzéseid alkalmasak levén arra, hogy azokból az alkotmányunk

ellen intézett súlyos megtámadást és küzdelmük vonzalmát magyarázzák ki azokból habár politikai cselekvés teréről félreállani szándékozom, tisztelettel be kell jelentenem új-párt kötelékéből való kilépésemet, melynek tudomásul való vételét kérve vagyok exczellenciádnak hazafias tisztelettel dr *Bene* István.

Ujabb részletek.

Komoly forrásból származó hírek szerint a választásokat három héten belül kiírják. Az eddigi ellenkező híresztelések célja taktika és megtévesztés. *Nemcsak egy, de esetleg két, sőt talán három választás is lesz egymás után.*

Fejérváry tegnap délután háromnegyed 2 órakor *Skerletz* báró titkárával Bécsbe utazott. A mai kihallgatáson referál a politikai helyzetéről. Meglátogatja *Pitreichot* is az új ágyuk pénzügyi tervezetéről fognak tanácskozni. Ma este várják vissza Budapestre. — Mint egy szenzációs estílap jelenti, a király előzőleg megígérte Fejérvárynak, hogy Budapestre utazik. Közben azonban egyik tanácskozáson hirtelen rosszul lét fogta el az uralkodót, mire aztán orvosai tanácsára letett az utazás tervéről. Elhalasztotta őszre.

A függetlenségi párt tegnap este fél 6 órakor pártkonferenciát tartott *Apponyi* elnöklésével. Tárgyául az elnök a courrieresi bányaszerencsétlenség ügyében a francia köztársasági elnökhöz intézendő részvétirat megszövegését jelölte ki. Részt vett az értekezleten *Kossuth* Lajos Tivadar, akit lelkesen ünnepelt a párt. *Kossuth* beszédben köszönte meg az óvációt s kitartásra biztatta a pártot. Délután 3 órakor a baloldali pártok diszlakomát rendeztek a Royalban *Kossuth* tiszteletére. *Holló* Lajos kezében a *Kossuth*-serleggel beszélt.

Kossuth Ferenczet, akinek állapota lényegesen javult, tegnap is több politikus látogatta meg. Köztük *Zichy* Aladár gróf.

Szöll beszámolójához *Pallavicini* és *Rákosi* Jenő gratulált.

Az egyetemi ifjuság tegnap délután *Kossuth* sirjához vonult, hol megható ünnepélyességgel áldozott az elhunyt nagy emlékének. Az eső nem zavarta a fölvonulást, a rendőrségnek sem volt oka a beavatkozásra.

NAPROL-NAPRA.

Közgazdasági feladatok.

A magyar gazdaközönség számolva azzal, hogy a nemzet a legutóbbi választáson a gazdasági függetlenség alapján álló pártoknak adott többséget, a múlt nyáron tudvalevően a gazdasági függetlenség alapjára helyezkedett, de ugyanakkor megállapította azokat a feltételeket is, amelyek mellett a mezőgazdaság nagyobb mértékű károsodása nélkül az önálló vámterület megvalósítható.

A válság elhúzódása utóbb a gazdasági kérdéseket ismét háttérbe szorította, most azonban a képviselőház felosztása alkalmából a Magyar Gazdaszövetség elérkezettnek látta az időt arra, hogy álláspontját a közvélemény előtt részletesen kifejtse, annak dokumentálására, hogy a gazdasági függetlenségnek egyszerű elfogadott alapjáról többé letérni nem szándékozik, különösen függetlenség nagy története a gazdasági nyilvánvalóvá tette, az önálló gazdasági berendezkedésnek a magyar mezőgazdaságra nézve káros következményei megfelelő intézkedésekkel ellensúlyozhatók.

Ezt a célt szolgálja a Magyar Gazdaszövetség kiadásában Közgazdasági feladatok címmel most megjelent füzet, a melyet a Gazdaszövetség megbízásából *Koffler* Károly dr irt. A füzetben a szerző kifejti a Gazdaszövetség programját, annak a határozatnak alapján, al

Szindarab íráshoz pedig nagyon éles szemű és nagy élettapasztalású megfigyelő kell, ki a legjobban kavargó élet áradatából, és árnyékká olvadó alakjaiból és eseményeiből is ki tudja választani, a való jeleneteket és elevenen ható jellemvonásokat.

Ezeknek megrögzítése külön is igen nagy fáradsággal és figyelemmel jár. Ha ezt nem sajnálná íróink nagy része, s erejét nem a kisebb és könnyebb muzsza szolgálatában osztaná meg, — talán itthon elég témát, elég hazai típust, hazai vonást — s bőven virágozhatnék, a jó magyar szinirodalom.

A színház érvelése, hogy a közönség többsége a színházban nem lelki épülést keres, hanem csak mulatni akar s ezért a bohózatnak, operettenek mindig nagyobb publikuma van, mint a nemes vigjátéknak és drámának; sajnos tapasztaláson alapuló tény.

De azért ez sem lehet oka a nemesebb értelemem vett szinirodalmunk ily óriási s rohamos esésének, helyesebben pangásának. Hisz ezen bajnak jelentkezése már már a színházaknak előzetéből kimutatható: mert már kezdettől fogva többen voltak azok, kik a színházban szórakozást, mint azok kik ugyanott valami más egyebet is kerestek. A mindinkább nehezebb megélhetés és az életnek nehézségeivel való küzködés, pedig napról-napra növelni fogja azon emberek számát, kik azt hangoztatják: »Én a színházban csak nevetni akarok; el akarom felejteni az élet szomorúságát, bolond az ki sirni megy a színházba« stbi. S a színház, mely végre is a közönségért van, ha létét biztosítani akarja, kénytelen e kívánságnak eleget tenni. Innen van az, hogy a bohózat legalapozta a nemesebb vigjátékot, az operette legyűrte a bohózatot, s az operette, mely tánczzal s táncmuzsikával dolgozik szü-

kebb térére szorította a magasabb zenét, s ma már ott tartunk, hogy minden téren győzedelmeskedik az énekes bohózatnak s operettenek egy új válfaja, mely már inkább orpheumi produktum, mint szindarab.

És hogy ez az irányzat nem fog megváltozni nyilvánva ó. Hogy jövőben is a mulatni vágyók fogják dirigálni a színházak sorsát s nem az okulást és megindulást keresők, s hogy a mulatni vágyók száma a komolyabb élvezetet keresők számánál midig nagyobb lesz, az is előre kiszámítható.

S ha a színház tovább halad a mostani uton, csakhamar közte és az orfeum között minden elfog mosódní, úgy hogy beteljesedik, közel-muliban megintertüvölt Párisi szinműirók és szinigazgatók jóslata, miszerint: »a jelen uton haladva e század végén többé már egyáltalán nem lesznek színházak, csak cirkusok és orfeumok, vagy valami megálmodhatatlanul furcsa mulató helyek.«

S ez nálunk is könnyen megtörténhetik.

De éppen a színháznak, magának a kötelessége ettől megóvni önmagát s életét, színházi mivoltát, örök életűvé tenni, mert »nem csak a mulatni vágyás örökké való, a gondolkodás és az érzés is örök. S az ember, a technikai tökéletesedés bármely magas fokára is emelkedjék, csak ember marad S lelke akkor is csak úgy megköveteli a magáét, mint a jelenben, vagy a mulatban. S a veronai szeretők-ről szóló tanulságos és megható szinjáték, akkor is csak úgy megteszi hatását az emberi lélekre, mint most vagy négyszáz évvel ezelőtt.«

Éppen ezért a színház hivatása szórakozás mellett a lelki épülés nyújtása, bármily mértékben uralja is a sokaság a színházat, mindig

megmarad. A színháznak tehát kötelessége nemcsak a sokaság kívánalmának áldozni, hanem hivatásának is. Hivatásának pedig csak úgy áldozhat, azt csak úgy töltheti be, ha nemesebb szinirodalmat állandóan ébren tartja, buzdítja, műsorán — talán anyagi áldozatokkal is — megfelelő tért enged s komoly muzsát nem engedi teljesen leszorítani a könnyű muzsza termékeivel.

Ez hivatása színháznak, de jövőben ez haszna is. Mert ily módon a színházat uraló tömeg izlését, szép és nemes iránti fogékonyságát is felkelti, növeli, ébrentartja. S az a publikum, amelynek most csak cirkuszi és orfeumi mutatványok kellene, ha a színház felkelti érdeklődését a nemesebb, szebb élvezet után, rövid idő alatt ép úgy gyönyörködik a lelken és szíven átszűrődő szépben és nemesben, mint most a testi szépség ragyogtatása s a villanyvilágítási efektusok hatásában.

E térére való visszafordítás persze ma már küzdelemmel jár, mert hiszen a színház hivatásától eltérő utra tévedt, neki magának kell tehát először visszafordulnia, hogy közönségét is visszafordítsa.

A színház e munkájából azonban a közönségnek is ki kell venni oroszlánrészét. És pedig a színház azon kisebbségben levő elite-közönségének, mely a színház hivatásának betöltéséről ítéletet tud mondani s mely épen azért annak vezetésére hatást gyakorolni leginkább hivatott.

Mert ha a színház ideális hivatásának magaslata idejében a műveltek köztulajdona volt, iparkodjék most is megtartani annak korábbi magaslátát. Ennek a társadalmi alakulások következtében uralkodóvá lett sokaság is nagy hasznát veszi. Ezt pedig csak úgy érheti el, ha e művelt, elite színházi közönség visszafordít

melyet a O. N. G. E. vámügyi bizottsága a múlt év nyarán hozott s a mely tisztán az önálló vámterület alapján áll. Épen ezért a szerző mindenképpel azokat a feltételeket ismerteti, a melyek mellett a gazdaközönség hivatott érdekképviselője az önálló gazdasági berendezkedést a magyar gazdaközönségre nézve elfogadhatónak jelentette ki s amelyek több pontjaiban általánosan ismeretesek.

A füzet azután ismerteti a magyar agráriusok egyéb követeléseit, amelyeknek megvalósítására nemcsak azért van szükség, mert a mezőgazdaság a magyar törvényhozásnak évtizedeken át mestoha gyermeke volt, hanem azért is, mert az önálló gazdasági berendezkedés a mezőgazdaság részéről újabb áldozatokat tesz szükségessé.

A Gazdaszövetség programjának népszerű formában való ismertetése mellett a szerző reá mutat azokra az eredményekre is, amelyeket az agrármozgalom már eddig is felmutat.

A füzetnek czélja általában az, hogy a magyar agráriusok törekvéseinek újabb híveket szerezzen, s ezért nagy súlyt vet annak kimutatására, hogy az agrártörekvések nem ellentétesek más társadalmi osztályok érdekével, sőt ellenkezőleg csak is a mezőgazdasággal foglalkozó osztály boldogulása lehet a gazdasági téren való haladás fejlődés alapja. A füzet ára 50 fillér.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy *ugy hátrulékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek* hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Márczius 22. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Április 5. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Május 5. Kath. liceum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Tavaszi kezdete . . .

Márczius 21. Tavasz kezdete. Tehát az nap sugarai merőlegesen esnek az egyenlítőkre. Aztán mi az éjszakai félgömb lakói mindennap várjuk, hogy a sugarak kisebb és kisebb szög alatt jussanak el hozzánk. Hogy fölmelegedjünk, hogy a sugarak keresztül törjenek a borus égboltozaton s kellemes derűt varázsoljanak földünkre . . . hazánkra.

Mit jelent e nap? A természetben az újjászületés napját, a szívekben egy szebb jövő reményét. Mi városiak nem sok jelentőséget tulajdonítunk e napnak. Annál inkább többet tulajdonítanak falun. Nem az a 21-e, hanem az a tudat, hogy most már igazán tavasz van. Megindul a munka a természetben s az eke mellett felcsendül a dal: »Volt nekem két ökröm . . . egyszer csak azt mondják ki ad többet érte . . .

Bimbó fakasztó tavasz örömmel üdvözlünk! Emeld föl szíveinket! Hiszen mi városiak csak onnan ismerjük a tavaszt, hogy az éjszaka — olyan hosszú, mint a nappal.

Oh a városok életében a tavasz kezdete annyit jelent röviden s kissé erősen: flirt. A téli kabátok bekerülnek (melyek már be nem kerültek) a zálogházba, előkerülnek a világos felöltők, a sima panamak, a vadgalambszin keztük, a tollas kalapok, a diszes bluzok, a félcipők s minden tarka csoportokban mesés szinompát alkot a — korzók; s a tavaszi légből belevegyül a legkülönbözőbb parfümök kábitó illata. Az utcákon megjelennek a virágárus kis leányok. Csupa fény, csupa illat mindenfelé — s ez nálunk a tavasz poézisa . . .

S ez is olyan szép, hanem ennél mégis

csak szebb az ekeszarva mellett virradó magyar nótájának végső sora:

»Szegény ember sorsát boldog Isten birja.«

* **Katholikus Liceum.** Érdekes böjti estélye lesz a Kath. Körnek csütörtökön; az idei liceumi előadás-sorozatnak egyik vonzó estélye. Komlóssy Ilonka zongorajátéka nyitja meg az estélyt Chopin »Chevro op. 31. B moll« cz. művével. Akik ismerik szűk családi körből Komlóssy Ilonka kiváló zenei tehetségét és képzettségét, azok fellépésének már előre legszebb sikert jósolnak. Böjti előadást dr. Némethy Gyula teológiai tanár tart, az ő megszokott szellemes modorában, alapos tudásával. Az estély pontban 6 órakor kezdődik a főgimnázium disztermében.

* **Rendkívüli városi közgyűlés.** Nagyvárad városa holnap, csütörtökön délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart, amelyen a Sas és Zöldfa eladására vonatkozó szerződést és a villamos vasut közlekedésére vonatkozó szabályrendelet tárgyalják. A városi tanács mint állandó választmány tegnap foglalkozott a Sasra vonatkozó szerződéssel s a jogügyi bizottság szövegét fogadták el, némi lényegtelen módosítással. A közgyűlésre a következő meghívót küldték szét:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1906. évi márczius hó 22-ik esetleg következő napján mindenkor d. u. 3 órakor a városház tanácstermében tartandó rendkívüli ülésen a következő ügyek fognak tárgyalatni: 1. A tanács a Fekete Sas és Zöldfa szálloda épületek eladására dr. Adorján Emil és dr. Kurländer Ede nagyvárad lakosokkal kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti. 2. A tanács e városi vasutak közlekedéséről szóló szabályrendeletet beterjeszti. Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel ázzal értesitem, hogy a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába felvett tárgyak ügyiratai a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthe-

minden olyan szindarabot, melynek a muzsák hajlékában soha helye nem volt és jövőben sincs. Távmaradásával, társadalmi szervezkedéssel, bátran, nyíltan hangoztatott kritikával tüntetészerűleg ostromozza e szindaraboknak nevezett metelyt.

A saját egyéni kíváncsiságának kielégítését tán bérlett páholyának elvesztése által hozott anyagi áldozat árán is — tagadja meg, hisz éppen ezáltal mutatja meg legjobban művelt voltát.

Már pedig, ha valaki művelt voltánál, társadalmi pozíciójánál fogva a tömegben vezető szerepet vídikál magának, akkor e tömeg nemesítésében is járjon elől jó példával.

Ma már úgy vagyunk, hogy divattá lett s mondhatni szerencsétlennek éri magát az a színházlátogató, aki a »Miczi herczegnő«, »A veréb«, »A szobalány« vagy nem tudom miről elkeresztelt darabot megnézni elmulasztotta s az azokban rejlő mélységesen nagy élvezetektől megfosztott.

S ugyanez a színházlátogató, ha valamely szinműirónk legkiválóbb alkotásainak egyike kerül szinpadra — daczára, hogy tán a darab címét is csak hallomásból ismeri, — iparkodik esetleges bérletjegyétől is megszabadulni s a színház majdnem tüntetészerűleg — üresen táto.

Ily módon persze burjánzik a gyom és nem tud megerősödni, gyökeret verni a hazai nemes növény.

Ha a közönség e tekintethen fordított viszonyt teremt vagyis: a szinpad, fentebb említett s az igazi magyar terméskette semmiképp sem egyező alantos komikumtól, szellemeskedéstől s trágárságtól hemzsegtő idegen termékeket megveti, s vele szemben szinirodalmunk régibb s a jelenkori, tán kissé gyengébb

termékeit is szeretetével s pártolásával tünteti ki, akkor a színház, mely mint említém a közönségért van s annak izlését követi — szintén visszafordul hivatása helyes útjára, s rövidesen felcsillámlik a magyar szinirodalom ragyogó napja s termel a magyar közönség izlésének megfelelő, nemes komikum, vagy jól eső lelki épülést nyújtó szindarabokat. S az ezek által nyújtott élvezet is nagyobb és maradandóbb leend, mint e mostani áramlat — melylyel az önmaga előtti beismerés szerint azt hiszem már minden színházlátogató betelt.

A magyar szinirodalom pártolása pedig nálunk nem csak egyéni, de hazafias kötelesség is.

Mi ne fussunk még az angol, francia stbi nemzeteknél tapasztalt áramlat után. Ő nekik már fejlett és teljes szinirodalmuk volt akkor, mikor még mi a latin nyelvű iskola drámáknál tartottunk.

Londonnak 1633-ban már 19 színháza volt s ami fővárosunkban csak 1837-ben tehát 200 évvel később nyílik meg az első állandó színház. Ők majdnem kétszázadnak szinirodalmi termékenységével vannak előttünk, mely a mi szinirodalmunkból teljesen hiányzik. Nekünk még e hatalmas mulasztást kell pótolnunk. Nem azt vélem ez alatt, hogy két századdal menjünk vissza, hanem a mai kor szellemében iparkodjunk pótolni a mulasztótakat. Másutt a szinpad világot jelenthet, nálunk még hazát kell hogy jelentsen.

Végül a magyar szinirodalom fellendülésének egyik hatalmas eszközét vélem a sajtó kritikájában. S azt hiszem az a sajtó, mely hazafiaságban tán minden más nép sajtóját felülmulja, meghallja, vagy már régen meghallotta ez elmaradt magyar szinirodalom felajdulását. Éppen ez okból a jelenlegi viszo-

nyok előrehaladását megakadályozandó, kettőzött erővel iparkodjék a magyar szinirodalom fölvirágoztatására. Ezt legjobban elnérd, ha minden szinpadra nem való idegen, vagy annak mintájára készült alantos komikum s trágár szinpad termékek iránt, teljes hallgatásával mintegy megvetését mutatná ki.

Közönségünk legnagyobb része ugyanis: e téren tisztán a sajtó kritikája után halad. Igaz, hogy a kritika elég erősen kel ki a jelzett szinpad trágársok ellen, — de sajnos nem ritkán, az érdeklődés épen ez kelti fel a közönség egy részében.

A magyar szinirodalomnak szinpad technika tekintetében tán még gyenge, de magyarságban erős termékeivel szemben pedig a kritika a legmesszebb menő jó akaratot gyakorolja. Lehetőleg sok jót lásson meg benünk és minél kevesebb rosszat. Ez a czélt szentesíti! Mert cs k úgy jöhet el az idő, hogy szinirodalmunk megizmosodjék, mely után majd elég tér nyílik a kívánalmak fokozására. De míg a magyar szinirodalom gyenge fejlődő növény, a kritika szellőinek lengésétől is óvnunk kell.

Ha azután ily módon, az író, a közönség, a színház, a kritika, színházaink és szinirodalmunk helyes utra való visszafordítására, ha csak rövid ideig is — tán pár szazonban — összefogva és céljától áthatva munkálkodik, bizton hiszem, hogy felbuknik a magyar szinirodalomnak az az apostola, ki Kisfaludy, Szigligeti és Csiky örökét átveszi s újra magyar lesz a magyar szinirodalom s újra magyar lesz a magyar színház.

tők. Magyvárad, 1906. évi márczius hó 20-án.
Bordé Ferencz, főjegyző.

*** A Kossuth gyásznap.** Kossuth Lajos halálának évfordulóját kegyeletos ünnepség keretében ülte meg a főváros. D. e. 10-kor a Deák-téri evangélikus templomban gyászistentisztelet volt, a melyen a család részéről Kossuth Lajos Tivadar, özvegy *Ambrozovics* Lajosné és fia vettek részt, a volt képviselők közül pedig megjelentek többek között: Sággy Gyula, dr Balagi Aladár, Tóth János, gróf Batthyány Tivadar, Bernáth Béla, Endrey Gyula, Lengyel Zoltán, Ráth Endre, Szász József, báró Kaas Ivor, Bakonyi Samu, Szatmáry Mór, Benedek János, Keller József s még nagyon sokan. A gyászistentisztelet *Horváth* Sándor lelkész beszédével kezdődött. Beszéde végén áldást kért Kossuth Lajos poraira, emlékeire, eszméire, álmaira, irataira és arra a népre, amelyért élt s amelyért mindenét feláldozta. Az istentisztelet végén a közönség elénekelt a Szózatot és a Himnuszt. A képviselők azután testületileg kivonult a Kossuth Lajos sírházhoz, ahol a függetlenségi párt nevében *Endrey* Gyula hatalmas, költői szárnyalású beszédet mondott és letette a párt pálmakoszorúját, amelynek széles, nemzetiszínű szalagján ez a fölírás van: »Az Országos függetlenségi és 48-as párt — Kossuth Lajos emlékére.« *Endrey* után a Kossuth Lajos női kör nevében, mely szintén testületileg vonult ki a temetőbe, *Katona* Sándorné alelnök mondott beszédet. A női kör szintén koszorút tett a sírra. A koszorú szalagjának ez a fölírása: »A Kossuth Lajos női kör kegyelettel.«

Eperjesi vasutas nők Kossuth sírjára gyönyörű babékoszorút küldöttek egy levél kíséretében Kossuth Ferencznek. 52 aláíró adakozó nevében *Várady* Józsefné, *Szecsódi* Mihályné írták alá.

*** Városi tisztviselők fizetésrendezése.** Nagyvárad város tanácsa tegnap délután folytatta a tisztviselők fizetésére vonatkozó javaslat tárgyalását. Első sorban a tanszemélyzet fizetését állapították meg a következőkben: I. osztály felügyelő igazgató fizetése 3100 kor. laktérré 700 kor; II. osztály ipariskolai igazgató fizetése 2900 kor. laktérré 600 kor; III. osztály polgári fi- és leánytanítók fizetése 2000 kor. laktérré 500 kor; IV. oszt. elemi iskolai tanszemélyzet fizetése 1500 kor. laktérré 500 kor; V. osztály iskolaszéki kézbesítő fizetése 1000 korona. Az iskolaszékeknek, mint a többi szolgáknak a mai fizetés mellett a drágasági pótlék (10%) megfelelő összeget kapják. Osztályon kívül helyezték a kisegítő tanszemélyzetet az eddigi díjazással, továbbá a polgári leányiskolánál a kézimunkatanítónőt 1600 korona fizetéssel, 400 kor. laktérral, az elemi leányiskolai munkatanítónőt 1000 kor. fizetés, 400 kor. laktérral vették fel. Ezután a napidíjasok ügyét tárgyalák s mivel a polgármester feltétlenül ezeknek a fizetés ügyét is ezuttal akarta rendezni, megbízták *Bordé* Ferencz főjegyzőt, hogy a havi és napidíjasokra külön szabályzatot készítsen, amely a fizetést és a napidíjas állás szervezését öleli fel. A szerződéses viszonyban levők már az első évben a 10 százalékos drágasági pótléknak megfelelő javítást egészben kapják. Az összes városi alkalmazottak fizetésrendezésére vonatkozó számításokat terjesztette elő a főszámvevő. A javaslat kezdő fizetéseit véve alapul a fizetésrendezés az eddigi fizetési és laktérosszegeken felül a következő összegeket igényli: az emelés kitesz a tisztviselők és alkalmazottaknál fizetésekben 75552 koronát, laktérekben 35820 koronát, működési pótlékokban 3000 koronát, összesen 114372 koronát; a tanszemélyzetnél fizetésekben 25590 koronát, laktérekben 5900 koronát, együtt 31400 koronát, tehát a tisztviselők és tanítók fizetésrendezése 145862 korona új kiadást igényelne. Ez összegből a házipénztárra 135742 korona, a közuti alapra 4920 korona, a fogyasztási adó bevételekre 4100 korona, a vízvezetési alapra 600 korona, az árvaházi alapra 500 korona esik, míg azoknak a 10 százaléka, akik az eddigi drágasági pótléknak megfelelő összegű javítást kapnának, 12130 koronát igényelnének. Tehát a fizetésrendezéssel az utolsó fokban a városi házi pénztárra 147872 korona új teher hárulna. Ez összeget teljes egészében azonban csak a rendőrök s azok rendes tisztviselők közzé fel nem vett alkalmazottak kapnák az első évben, akiknek a drágasági pótlék 10 százaléka megfelelő javítás jut; a többiek az első évben s míg a város jobb helyzetbe jut, csak bizonyos százalékában részesülnek az emelésnek. A főszámvevő erre nézve a következő javaslatot terjesztette elő: az első évben kapnának 1200 korona fizetésig az emelés 70 százaléka, 1200 koronától 2000 koronáig 65 százaléka, 2000 koronán felül 60 százaléka. Ezen alapon a városi pénztára az első évben 104591 korona több kiadást igényelne a fizetésrendezés. Ha tekintetbe vesszük, hogy drágasági pótlékre eddig évenként mintegy 70 ezer koronát adott ki a város, körülbelül 30 ezer korona volna szükséges a fizetésrendezéshez az első időkben, ami 4—5 százalékos közkiöltő emelésnek tevel meg.

A jegyzői nyugdíjalap bizottsága ma délután a megyeház kistermében ülést tart.

*** Eljegyzés.** Özv. *Ludwigh* Györgyné, *Florek* Eleonóra kedves leányát, *Ludwigh* Mariska posta- és távirada kiadónőt eljegyezte *Adamecz* István postamester a pestmegyei Gődön.

*** Kossuth Lajos Tódor Budapesten.** Kossuth Lajos Tódor ma reggel 9 órakor *Pallay* Sándor kíséretében a kerepesi uti temetőbe ment, hol rövid ima után beteg bátyja nevében is gyönyörű koszorút tett atyja sírjára. Felirata: Felejthetetlen édes atyáknak — Kossuth Ferencz és Lajos. Ugyanekkor koszorúzták meg a sírt: *Ambrozovics* Béláné és fia *Ambrozovics* Lajos miniszteri titkár. A temetőből Kossuth Lajos Tódor a Kossuth-mauzóleum megtekintésére ment, majd a Deák-téri templomba hajtatott, hol részt vett az isteni tisztelen.

*** A megyei közgyűlés.** Biharvármegye törvényhatósága ma tartja meg az idei első évnegyedes közgyűlését. A nagyterem zajos közgyűlésnek lesz tanuja. A közgyűlésen *Miskolczy* Ferencz dr alispán fog elnökölni. 511 tárgy van előkészítve az állandó választmány által 512 ik, mely a tárgysorozat elkészítése után érkezett a megye tiltakozása lesz. Ez valószínűleg nagyobb vitát fog provokálni, amennyiben *Tisza* István, dr *Beöthy* László és több ellenzéki bizottsági tag is hozzá fog szólni. Az első napot az alispán időszaki jelentése, a miniszteri leiratok és a hazafias átiratok tárgyalása fogja elfoglalni. A miniszteri leiratok között van a biharmegyei távbeszélő hálózat kiterjesztése s az e célra leendő kölcsön felvétel ügye is. E tárgy mellett *Keszthelyi* főjegyző fog felszólalni, amennyiben e tárgy

az elmúlt napokban hirlapi polémia tárgyává volt téve s meglehetősen élénk vitát provokált. Az alispáni jelentések között lesznek tárgyalva a községi és körjegyzői illetve segédjegyzői fizetési alapra vonatkozó szabályrendelet is. A községi ügyekben vannak az annak idején lapunkban is felsorolt előjárói tisztújító választások ellen beadott felebbezések. E felebbezéseket a közgyűlés el fogja utasítani, mivel mint annak idején említettük, oly indokok vannak felsorolva, melyek a választás megsemmisítését nem vindikálhatják.

*** Halálozás.** Egy régi érdemes iparos-polgár haláláról részvétellel értesültünk. *Gózon* Lajos vendéglős és kaptafaragó, élete 61. évében elhunyt. Temetése ma, márczius 21-én délután 3 órakor lesz a hentes-utcai gyászháztól. Béke hamvaira!

*** A gazdasági kiállítás segélyezése.** A Biharmegyei Gazdasági Egyesület tudvalevőleg az ősszel mezőgazdasági kiállítást fog rendezni. E kiállítás a városligetben lenne megtartva. A kiállítás-rendező bizottsága kérelemmel fordult a városhoz, hogy a kiállítás helységül a városligetet engedje át az egyesületnek és azt e céljának kivételében anyagilag segélyezze. A kérelem *Ragány* János főszámvevőnek lett kiadva véleményezés végett. A vélemény tegnap meg is érkezett. A főszámvevő 1000 kor. segély megadását ajánlja. A segély megadását indokolja a nagy forgalommal, melyet a kiállítás elő fog idézni s így a város ebből kifolyólag tetemes jövedelmet fog kapni.

*** Új kórházi segédorvos.** A biharmegyei közkórházban egy helyettes segédorvosi állás volt üresedésben, most mint értesülünk, ez állás dr *Kun* Lajos izraelita kórházi orvossal lett betöltve.

*** Amerika felé.** A nagyvárad kerületi betegsegélyző pénziár pénzbeszédő és végrehajtója volt *Gellért* Lipót. A kereskedővilág előtt nagyon is ismert volt az ő egyénisége. Hivatalában nagyon lelkiismeretlenül járt el, e miatt többszöri megrovásban volt része. Az utóbbi időben, mint a betegsegélyző pénziár pénzbeszédője, nagyobb összegű pénz beszédésére volt felhívva. *Gellért* az összeget, mely tetemesen meghaladta az óvadékát, fölvetve és Amerika felé, az ő kollegáinak rozsás hazája felé indult és ma már valószínűleg élvezi a szabad amerikai levegőt.

*** Egy munkás balesete.** *Kapus* János körösszegapáti lakos 19 éves gazdasági munkást halálos végű baleset érte. Tegnap délután szecsavágással volt elfoglalva, mikor egy pillanatra félrenézett, a gép kezét elkapta. A szerencsétlen fiatal ember kinos helyzetbe jutott kezét nem tudta megmenteni s így a gép jobb karját teljesen lemetszette. A súlyosan sérült beszállították a megyei közkórházba, hol ápolás alá vették. Eletbenmaradásához semmi remény nincs, mivel a nagy vérvesztésen kívül tetézi a beállott vérmérgezés, mely a szecsavágó gép rozsdás késétől következett be.

*** Rejtelmes gyilkosság.** *Mocsirláról* jelentti tudósítónk, hogy az ottani lakosságot rejtelmes gyilkosság tartja izgatottságban. Tegnap reggel a falu több embere az országúton egy ember holttestét találta meg. Azonnal jelentést tettek a csendőrségnél. Az eset hírére a tenkei járásbírószék azonnal azonnal megindította a vizsgálót, melynek alapján megállapították, hogy az elhunyt embert *Goldis* Juonak hívták. A hullán botütések nyomai látszanak, melyből kitűnt, hogy bűntény forog fenn. Az ügyesség is értesítve lett a gyilkosságról. A csendőrség a legszeleesebb körü nyomozást végzi.

*** Rendőri hírek.** Egy ékszerüzlet meglopása. Szegeden tegnapelőtt délután fél 2 órakor *Biró* D. Dezső ékszerész üzletébe betörtök s onnét 85 drb. aranygyűrűt, 7 drb. aranyórát, 2 drb. óraláncot, 2 drb. női ezüst órárt és több aranyláncot, valamint 370 korona készpénzt elvittek. Összes kár 1000 korona. —

Elveszett tárcsa. Tolna Ferencz asztalosmester tegnap este 10 óráig italozott egyik vendégtalán Gyöngyösi u. 8. sz. a lakására hazalátogatva észre vette, hogy kabátja külső zsebében volt tárczája 17 korona pénzzel és 9 koronát érő zálogjeggyel együtt eltűnt. Gyanúja alapján a rendőrség folyamatba tette az eljárást.

x Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy előre haladott időny folytán a még mindig *dus választékban* meglevő *valódi angol és scot téli divat szövedéimet mélyen leszállított árban bocsátom áruba.* Kivánatra azon előnyt is nyújtom, hogy t. vevőimnek a bevásárolt anyagot saját szabászati termemben a legdivatosabb fazonokban és remek kivitelben nagyon jutányosan feldolgoztatom. Már egy próbavásárlás után is meggyőződhetik bárki, mily figyelmesen és előnyösen lesz nálam kiszolgálva. Kiváló tisztelettel: *Teszler Simon*, posztó nagykereskedő Zöldfa-utca 33.

Maradékok felárban! Pauli revereandokélmé nagy választékban!

Igazságszolgáltatás.

Krcsmarik ügye Nagyváradon.

Megemlékeztünk már róla, hogy *Krcsmarik* János békésmegyei új főispán ismeretes kilakoltatási ügyében az igazságügyminiszter a nagyváradai törvényszéket delegálta felebbviteli fórummal. Az ügy, amely rendes körülmények közt tudvalevőleg a gyulai törvényszék elé került volna, tegnap foglalkoztatta a delegált bíróságot Nagyváradon. És ez az újabb fórum kedvezően ítélte *Krcsmarik* főispánra nézve. A gyulai járásbíróság ítéletét, amely kilakoltatta főispánt, megváltoztatta s Békésmegyét sommás visszahelyezési keresetével, amelyet az elsőbíróság előtt megnyert, elutasította. A bíróság ítélete elé az első sorban érdekelt Békésvármegyén kívül érthető kíváncsisággal nézett Biharvármegye és Nagyvárad város közönsége is, hiszen a felebbviteli fórum állásfoglalása ezuttal országos jelentőségű kérdésben történt, amely ezuttal indikaturai természete mellett sem maradhatott politikai hatás nélkül.

A tárgyalás részleteiről tudósításunk a következőkben számol be:

A tárgyalását valamivel 9 óra után *Nizsalovszky* Endre a polgári felebbviteli tanács elnöke nyitotta meg. Szavazóbírák voltak *Bisaterszky* Elemér és *Szegedy* Lajos dr. A jegyzőkönyvet *Jaczkovics* Gyula törvényszéki aljegyző vezette. A felek közül a felperes Békésvármegyét *Zöldy Géza* dr. tiszti főügyész helyett *Kohn* Mór dr. gyulai ügyvéd, megyei alügyész, *Krcsmarik* János alperest *Bácskai* Albert dr. budapesti ügyvéd, a főispán sógora, a kincstár pedig *Bathó* Elek dr. jogügyi tanácsos képviselte.

A járásbíróság ítéletének, valamint a hivatkozott okiratoknak fölolvasása után az alperesi. ugyisintén a kincstári képviselő kérték a kereset elutasítását, majd a felperesi ügyvéd adta elő ellenkérelmét s a tényállást ismertette újól. E szerint: a megyeháza a törvényhatóság tulajdona, amelyben a főispán csak ugynevezett gavallériából kapott lakást a múltban. Sem a főispánnak, sem a kincstárnak a vármegyeházán lakást követelni nincs jogcíme. Következett most a felebbezés s az ellenkérellem indokolása.

Bácskai Albert dr. pikáns önvalomással kezdte az indokolást. Azzal, hogy nincs tisztában vele, milyen czimen van jelen. Vajjon *Krcsmarik*ot, mint magánembert képviseli-e, vagy mint főispánt közjogi minőségében. A helyzetet ugyanis komplikálja és konfundálja a kincstár föllépése, amely viszont annyiban van érdekelve, miután a főispán esetleges lakbérét fedezni tartozik. A kincstár meghatalmazottja

azonban nem képviselhetné a főispánt, mint magánegyént.

Bácskai dr. kételyeit *Nizsalovszky* elnök ezzel a lakonikus kijelentéssel oszlatta el:

— Tessék kiterjeszkedni mindakettőre.

Igy aztán *Krcsmarik* János magán személy és *Krcsmarik* János békésmegyei főispán nevében érvelt egyszerre az ügyvéd. És meg kell vallani, jó svádával, rutinirozottan.

— Az elsőbírósági ítélet meghozatala óta jogilag döntő fordulat következett be. A belügyminiszter ugyanis megsemmisítette a vármegyének azt a határozatát, amelylyel tiszti főügyészt pörindításra utasította. Ezt a megsemmisítést a megye tudomásul vette. A tiszti ügyész pörölhetősége megszűnt. Le kell tennie a pört.

Bathó Elek dr. is ezt az álláspontot fejtegette. Az ügyészségnek nincs megjelenési joga.

Kohn Mór dr. a bíróküldést támadta, alaki szabálytalanság címén s pörgató kifogással élt. Ezzel az állásponttal vezércikkünk foglalkozik bővebben. Felperesi képviselő azután azt igyekezett vitatni, hogy a pörölhetőségre a kereset beadásának napja irányadó.

A bíróság háromnegyed 10 óra körül vonult vissza a tanácskozára. A tanácskozás hosszan tartott, ez alatt a terem szokatlanul nagy, tulnyomó részben jurista-közönsége az esélyeket vitatta s a különböző kombinációk hallatszottak. Általában véve különös elismeréssel emlékeztek meg *Nagy* Kálmán dr. gyulai járásbíró hazafias, szép munkájáról az elsőbírósági ítélet megkonstruálásánál. Az ítélet indokolása kiváló közjogi érzékről tanuskodik. *Kohn* Mór dr. helyzete viszont nehéz volt, ha még olyan népszerű s lényegében igazságos ügyet vitt is. Es meg kell mondanunk itt sine ira et studio, hogy argumentálása ugyancsak süppedékes alpra helyezkedett. Mentegetődzött is, hogy a tárgyalást megelőző estén vette át az ügyet.

Egyenegyed 12 is elmúlt, amikor *Nizsalovszky* Endre tanácselnök kihirdette az ítéletet, amely, mint bevezető sorainkban érintettük, az elsőbírósági ítéletet megváltoztatta, felperest keresetével elutasította és alperessel szemben 23 korona költségben elmarasztalta.

Az ítélet nyomában általános politizálás indult meg. Sokan egyszerre átcaptak a *Kovács* Gusztáv ügyére, amelynek kapcsán próbecziákba bocsátkoztak. Azt is emlegették sokan csipkelődve, hogy a kilakoltatott *Krcsmarik* főispán, akinek az elsőbírósági ítélet után 8 napon belül el kellett volna hagyni a megyeházát, tovább is benne lakott. Az ítélet végrehajtását ugyanis megakadályozta, legalább passzive, a csendőrség.

Egy mezőőr gyilkossága. Még 1904. évi augusztus 14 én *Csipós* György nagytófalui mezőőr *Szilágyi* Péter nevű gazdálkodót szolgálati fegyverével agyonlőtte. Ez ügyben tegnap tartotta meg az esküdtszék a fő tárgyalást, melynek során megállapították, hogy *Szilágyi* Péter *Csipós* Györgyöt hivatásában akadályozta. *Csipós* az említett napon véletlenül összetalálkozott *Szilágyi*val, ki mikor *Csipóst* meglátta, vasvillával rontott rá s agyon akarta ütni. *Csipós* a támadásra revolvert rántott elő s azzal *Szilágyi*ra lőtt. A golyó *Szilágyi*t megölte.

Emiatt az esküdtszék erős felindulásban elkövetett halált okozó súlyos testisértés vétségében mondta ki bűnösnek. Ennek alapján *Csipós* György egy évi és hat hónapi börtönre lett ítélve. Ezenkívül tartozik *Csipós* *Szilágyi* családjának 56 korona temetkezési segélyt, 200 korona kártérítést és *Szilágyi* öt kiskorú gyermeke részére egyenként 200 összesen 1000 koronát az árvaszéknek megfizetni. Az ítélet ellen a védő semmiségi panaszt jelentett be.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: *Othello*. (Peterdi jubileuma).
Csütörtök d. u.: *Elektra* (ifjusági előadás).
Este: *Gül Baba* (Aradi Aranka).
Péntek: *Kütelki herceg*.
Szombat: *Cirano de Bergerac*.
Vasárnap: *Gül Baba*.

Somló Sándor üdvözlése. Az Akadémia *Somló* Sándort, a Nemzeti Színház érdekes igazgatóját tüntette ki a Teleki-jutalommal. Rege című darabjának juttatván a díjat szokatlanul meleg dicsérettel. A színház tagjai ez alkalommal melegen üdvözölték a népszerű igazgatót, aki immár ötödikben nyerte el a Teleki-díj száz aranyát.

Peterdi Sándor jubileuma. A Szigligeti színháznak ünnepélyes estéje lesz ma *Peterdi* Sándor, a vidék legkiválóbb drámai művésze ünnepli harmincz éves színészi jubileumát. Az ünnepelt *Othello* czimszerepét játssza, amelyben már számtalan sikert aratott. A jubileumi előadás iránt óriási érdeklődés mutatkozik a közönség köréből. Az agg színészt az est alkalmával kollégái is lelkes ovációkban fogják részesíteni.

TÁVIRATOK.

Lapzártakor.

Budapest, márczius 20. (Saj. tud. távirata.)

A »Vaterland« közli a nemzetiségek memorandumát. Tiltakoznak a magyar vezényszó ellen. A válság végleges megoldására az összes tényezők kielégítésével távolról sem volna alkalmas. A 67-es kiegyezési törvény ma már nem felel meg a korona intenczióinak. Jelen viszonyok között alkalmatlan. A belpolitika terén engedett szabad kéz rideg párturalmat teremtett. Egy osztály, egy faj egyeduralmát. A nép széles rétegeire nézve a politikai jogok illuzóriusakká váltak. A nemzetiségek majdnem a munkások egészen ki vannak zárva élveztükből. A föloszlott országgyűlés többségének állásfoglalása nem felel meg az állam többségét alkotó nemzetiségek fölfogásának. A magyar faj ignorálja a nemzetiségeket.

A kormányok által a nemzetiségeken elkövetett erőszakosságok azonban nem tették a nemzetiségeket az állam és a magyar nép ellenségeivé, miután tudják, hogy a magyar nép nem oka az erőszaknak. A lelki javuktól nem a nép fosztotta meg a nemzetiségeket.

A mai választási rendszer a legkiválóbb faj- és osztályuralmat alkotta meg. Örömmel fogadták a nemzetiségek azt a hirt, hogy az uralkodó is akarja az általános választói jogot.

Fejérváry terve azonban nem lesz alkalmas. Az irni olvasni tudás akadályát el kell vetni. A román, tót, szerb nép szenvedése s ők együtt fognak dolgozni a szenvedések megszüntetésén s a közös érdekek kielégítésén.

Ilyen és hasonló csodabogarak vannak a memorandumban.

A francia kulturharoz.

Budapest, márczius 20. (Saját tud. táv.)

Párisból jelentik: Hír szerint a mai minisztertanács a reszecszi hadbírószék átételével fog fog-

lalkozni. A hadügyminiszter állítólag el van ökölve arra, hogy a három tisztet megfenytse és őket büntetésképen fél annyi zsold mellett tartsa szolgálatban. A radikális képviselők körében nincsenek megelégedve az ítélettel, mert általánosan felmentést látnak benne. Rabier és Reguier képviselők a pénzügyi törvény tárgyalásánál azt szándékoznak indítványozni, hogy a haditörvényszékeket szüntessék be. Morlet már tegnap benyújtott egy pótindítványt, a mely szerint béke idején a hadi és tengerészeti bíróságok által hozott ítéletekben mint legfelsőbb fórum a semmitőszék döntsön.

A francia bányászerecséltlenség.

Budapest, márcz. 20. Saját tud. távirata.) *Leusból* jelentik: A bányamunkások egyesületének tagjai tegnap délután gyűlést tartottak, a melyen mindjárt s választások elején tettlegességre került a dolog, miközben az egyesület pénztárnokát lerántották az emelvényről. A kormány kiküldöttjének közbelépésére azonban a rend ismét helyreállt. Több szónok, különösen brothoux nevű munkás a sztrájk folytatása mellett nyilatkozott. Utóbbi a mostani pillanaton nagyon kedvezőnek tartja, mert a társaság nem rendelkezik jóformán semmi szénkészlet felett. Annak a reménynek adott kifejezést, hogy a sztrájk esetleg internacionálissá is válhatnék, mert a belga bányászoknak szintén vannak követeléseik és az amerikaiak is azon vannak hogy a társaságukkal kötött megegyezéseiket revideálják. Végül elfogadtak egy határozati javaslatot, amely a nyolcz órai munkaidőről szól. A gyűlés azután csendben szétoszlott.

Budapest, márcz. 20. (Saját tud. táv.) Párisból jelentik: A Figaro értesülése szerint a vesztiáliai mentők holnap Courrieresből Párisba érkeznek a párisi népakadémia vendégeikül. A népakadémia egy képviselője, aki szintén vesztiáliai bányamunkás volt, ma Billy Montigniba utazott, hogy a mentőket Párisba kísérje, akiknek tiszteletére Antoineben az Alt Heidelberg című darabot adják elő, amely után banket lesz.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Írta: Gorkij Maxim 57.

A bárkák közt lármásan locsogtak a habok, mintha nem akarták volna visszaadni az embereknek zsákmányukat. Foma körül mindennél kifeszültek a kötelek, a láncok szinte remegtek az izgatottságtól, mintha nagy hernyók lettek volna, úgy tekeregtek végig a fedélzeten Foma lábai előtt. Most a levegőbe emelkedtek a láncok, egyik szem a másik után, aztán csörögve feszültek meg s a munkások részegítő ordítása töltötte meg a levegőt.

— Már jó — jó — jó — kiáltották mindannyian s diadal volt a hangjukban. De ebbe a diadalkiáltásba, mint a puha kenyérbe a kés, úgy hatolt a pallér éles hangja.

— Vigyázatok! Emberek! Egyszerre . . . Mindnyájan egyszerre!

Fomát nagy izgatottság lepte meg. Az a legyőzhetetlen vágya támadt, hogy összeolvad ezekkel a vad hangokkal, a munkások kiáltásával, a kerekék láncok csörgésével, a vasdarabok pengő hangjával, a talyigák nyikorgásával s a hullámok szilaj csapkodásával.

Homlokán kiütött a verejték, hirtelen elhagyta helyét s arca elherványult, mikor nagy lépésekkel sietett az emelőrudakhoz.

— Egyszerre! Egy — szerre! — kiáltotta szilaján! Most az emeltyűhöz kapott, egész erejével nekitámasztotta a mellét s nem is érezte, hogy mint nyomja az emeltyű vasa, amint előretaszítja s amint lábát neki feszíti a fedélzetnek. Valami hatmas nagy meleg ömlik végig mellén s pótolta azt az erőt, melyet az emeltyű forgatására fölhasznált. Valami kimondhatlan öröm viharzott benne s izgatott kiáltásban tört utat magának. Ugy érezte mintha egyedül emelné a rudakat s ereje egyre növekedett a nagy és önnálló munka közben. Meghajlott nyakkal, lehorgasztott fejjel ment a munka ellen, mint a bivaly.

Minden lépés, melyet előre tett, nevelte erejét és munkavágyát s minden erőt, melyet elhasznált, vad büszkeség pótolta legott. Szédült szeméit elborította a vér, nem látott és nem érzett már semmit; csak azt tudta, hogy a teher szökik előle, hogy győz, hogy az utjába álló nagy akadályt legyőzi s hogy aztán szabadon és büszkén pihenhet. Most érezte életében először ezt a nagy és hatalmas érzést, ezt az átszellemítő érzést s egész erejével itta be szomjas lelkébe. Megrészegült tőle s örömet hangos, diadalmas kiáltásban öntötte ki:

— Most jó — jó — jól!

— Allj! Most előre! Megállj!

Fomát melbelökte az emeltyű. Hátrátanorodott.

— Gratulálok, Foma Gyorgyejev! — mondta most a pallér s arczán szinte sugározni kezdett az öröm. Hála Isten! Eltáradt, ugy-e?

A hideg szél Foma arczába csapott. Köröskörül az öröm és megelégedettség hangjai törtek ki. A paraszok mosolyogva és tréfálkozva jöttek feléje, izzadt homlokukról a verejtéket törülgették. Foma mosolygott, izgatottsága még egyre tartott s nem tudta megérteni hogy most mi történhetett, hogy valamennyien olyan megelégedettek voltak.

— Ugy kihuztuk ezt a százhetvenezer pudot, mint a retket — mondta valaki.

— Az ur fizethetne nekünk egy üst pálinkát.

Foma egy csomó kötélén állt s úgy tekintett végig a munkásokon. A bárkák közt, közvetlen a fedélzet szélén, egy harmadik fekete, sáros, megsérült bárka jelent meg. Egészen megvolt görbülve s úgy látszott mintha valami nagy betegségtől fölfújódott volna. Gyengén és betegen csüngött a víz fölött s oldalával egészséges bárkatársaira támaszkodott. Összetört árbocza szomorúan fölö dalt dőlt, fedélzetén, melyet eltakart a rozsdás vöröses víz csorgott, amely olyan volt, mint a vér.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A Sebes-Körös társulat közgyűlése.

A Sebes-Körös vízszabályozó és ármentesítő társulat gróf Csáky Lajos elnöklete alatt Nagyváradon 1906. évi március hó 19-ik napján választmányi, 20-án pedig közgyűlést tartott amelyen jelen voltak: Bartholomeidesz János, Bereczky Mihály, Berger Gyula, dr. báró Drechsel Gyula, Frankó Endre, Gaáll Mózes, Géczy Géza, Gyány Ferencz, Grósz Albert, Hoffmann Mihály, Hasas Döme, Jelentsik István, Jenei Péter, Iványi Lajos, Kovács Gyula, Kolb Rezső, Kiss Antal, Kereki Péter, Kőszeghy Imre, Kiss István, Kovács Béla, Lakatos Antal, Mártonffy Gyula, dr. Mártonffy Bogdán, Nagy P. István, Nádudvary Lajos, Nagy János, Nadányi Károly, Ötvös Gyula, Osváth Pál, Pálfi Gyula, Papp Demeter, Pallay Lajos, Schwarcz Ferencz, Szigeti Elek, Solcz Gábor, Sándor József, Sárdy Lajos, dr. Várady Zsigmond, Vass Imre, Voronyák István, Zeiterer József, továbbá Szarvassy Arzén kir. főmérnök miniszteri megbízott, Pékánovits Imre igazgató főmérnök, Tabéry Ármán főmérnök, Ficzek Lajos pénztárnok, Katona Bálint nyilvántartó.

A közgyűlés Örley Kálmán volt társulati alelnök elhunytát mély fájdalommal vette tudomásul, emlékét jegyzőkönyvében megörökíti. Továbbá az elnök Steinecker Gábor műszaki tanácsos, vizép. ker. felügyelőnek, a Ferencz József-rend lovagkeresztjével történt királyi királyi kitüntetését s azt, hogy a műszaki tanácsos 25 éves állami szolgálatát betöltötte, a közgyűlés a legnagyobb örömmel vette tudomásul és ez alkalomból Steinecker Gábor kerületi felügyelőt lelkesen üdvözölte.

Ezekután az üresedésben volt alelnöki állásra egyhangulag Frankó Endrét választották meg.

Tudomásul vették a társulat 1906-ik évi költségelirányzatának miniszteri jóváhagyását. Az 1889-ik évtől kezdve teljesített ármentesítési befektetések utáni liquidatio megejtésére vonatkozó eljárásban való közreműködésre egy háromtagu bizottságot jelöltek ki.

A m. keresztési belvizeknek a Berettyó társulat ölyvös csatornájába való levezetése tárgyában a két társulat kiküldött bizottsága által már megállapított és jegyzőkönyvbe foglalt feltételeket jóváhagyták.

Tudomásul vették a számvizsgáló bizottságnak az 1905. évi számadás megvizsgálásáról beadott jelentését, mely szerint a kérdéses számadást mindenekben helyesen vezetettnek és helyesen okmányoltnak találták.

Egyben kimondta a közgyűlés, miszerint a számadás bevételi és kiadási tételeit az előiránnyal összehasonlító kimutatás a miniszteri megbízott útján a földművelésügyi miniszter elé terjesztessék.

Végül engedélyt adtak Schwarcz Ferencz m. homorogi birtokosnak, hogy egy itató feljártát a saját költségén építtessen.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, márcz. 20.

Buza okt. — — — —	16 82
Rozs okt.-re — — — —	17 12
Tengeri április 1906 — — — —	14 —
Zab ápr.-ra — — — —	13 64
Repcze aug.-ra — — — —	— —

Értéktözsde.

Budapest, márcz. 20.

Oszták hitelrészvény — — — —	678 —
Magyar hitelrészvény — — — —	796 —
Leszámitoló bank — — — —	506 —
Rimamurányi — — — —	525 —
Oszták-m. államvasuti részvény	670 —
Közuti vasut — — — —	594 —
Városi villamos vasut — — — —	327 50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1906 márcz. 20 án	
Magyar aranyjáradék 4% — — — —	113 25
Magyar koronajáradék 4% — — — —	95
Magyar keleti vasuti államkötvény 4% — — — —	85 75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — —	95 50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	96 50
Magyar gyermekjegy-kölcson — — — —	215 —
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcson — — — —	158 —
Oszták járadék papirban — — — —	99 75
Oszták járadék ezüstben — — — —	100 75
Oszták korona járadék — — — —	118 75
Oszták járadék aranyban — — — —	99 80
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	158 —
Oszták-magyar bankrészvény — — — —	16 30
Magyar hitelbank részvény — — — —	794 —
Oszták hitelbank intézeti részvény — — — —	671 —
Oszták-magyar államvasuti részvény — — — —	673 50
20 frankos frankos (Napolendor) — — — —	19 11
Német birodalmi márka — — — —	117 50
London vista — — — —	240 60
Páris vista — — — —	95 67
20 márkás arany — — — —	23 48

A szerkesztésért felelős:

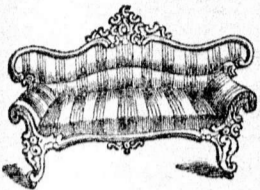
Dr. VUCKICS GYULA.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-,
szalon- és uri-
szoba berendezé-
sek, valamint az
egyres butordara-
bók a**Magyar Műbutorgyár**

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezé-
sek műipari vállalata, — Kívánatra tervek és
költségvetések.

Telefon 421 szám.

HIRDE T É S E K

jutányos árban

felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

A pesti hazai első takarékpénztár

egyesület ujonnan kibocsátott nyeresé-
kötvényei fix ár mellett vásárolhatók a**Nagyvárad** Takarékpénztárban
és arra darabonként 125 k.

☞ kölcsönt nyújt. ☞

KÁDÁR JÁNOS

fűszer-, csemege- és borkereskedése Nagyváradon, Fő-utca.

Nagyérdemű közönség szives tudomására adja, hogy megérkeztek
mindennemű *gazdasági vető és kerti veteménymagvai*. Továbbá friss töl-
tésű ásvány- és gyógyvizek, nemkülönben *gyógytermény sava*.Továbbá a bőjti idény beálltára minden fajta sajtok mindenemű con-
servált halak többek közt *angolna, füstölt hering, lazac, stockfisch, tőke-
hal, hidegen ütött lenmagolaj, mindenféle pástétomok*, dobozokban con-
servált főzelékek m. pl. *spárga, zöld borsó, zöld bab, lengyel gomba,
száritott leveszöldség*.A legnagyobb választék befőttek, gyümölcszések, conservált francia
gyümölcsökben, ugymint vegyes *szuccat gyümölcs, datolya, malagaszőlő,
szultán füge, papír mandula, paradíó, pisztácia, pignoli, francia aszalt
baraczk és alma, francia dió, darált mák*.A husvéti ünnepekre a legnagyobb választék husvéti tojásokban és
czukorkákban, Kugler (Gerbau) összes gyártmányainak egyedüli főraktára.
Felemlitem, hogy a kórház-utcai szőlőmet házhelyeknek hét parcellában
18 m. utcai rond szélességben áruba bocsájtom, felőle értekezhetni**Kádár János** vereskereszt üzletében.

Telefon 417.

Az „Első nagyvárad

Telefon 417.

csizma- és czipőgyár

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói

Moskovits Farkas és Tsacég, mely 370 alkalmazottat és munkást foglal-
koztat és a legfinomabb lábbelieket *kizárólag*
kézimunkával készítetteti.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házában (volt rendőrségi épület) levő

kicsinybeni eladási üzletében férfi, női, fiu és gyermek-czipőket, vizmentes csizmákat eredeti gyári árban árusít és
minden pár lábbelire a szabott gyári ár rá van plombálva.**Kitűnő anyag.****Tartós munka.****Legjobb szabás!****Kényelmes viselet!****Legdivatosabb fagon!**

SCHICHT-SZAPPAN!

(Szarvas vagy kulcs-szappan)

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan.

Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a «szarvas» vagy «kulcs» védjeggyel legyen ellátva. 2271. a

Hirdetés.

A »NAGYVÁRADI HITELBANK« részvénytársaság. (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

Elfogad betéteket.

Legalább 3 hóig elhelyezett összeg után 5%-os kamatot fizet.

Leszámitol váltókat.

Előleget ad: értékpapírokra, ékszerekre és terményekre.

Jelzálog kölcsönt nyújt: házakra és földbirtokra.

Az igazgatóság.

A Korona- és Filler-bazárt teljesen áthelyezték szembe, a városi Bazár-épületbe, az Amerikai-áruház mellé.

Hol tombola-játékok, bálilegyezők, kotillonok, álarcok a legolcsóbban szerezhethők be, ugyancsak ajándék és dísz tárgyak, utazó-ládák és bőröndök, gyermek-játékok, gyermek-kocsik, reform-szekerek, mely egyszerűsége miatt tolokocsi is. Gumí különlegességek.

Teljes tisztelettel: **FRISS és TSA KORONA- és FILLÉR-BAZÁR.** Fő-utca, városi Bazár-épület. Telephon 130.

MEGNYILT! Új szőnyeg-üzlet.

HAAS FÜLÖP és FIAI

szőnyeg és butorszövet gyárosok. Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönségének ajánlja szíves figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb áron.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, kókusz-futók, kókusz-lábtörölők, kerevet átvétők, angora kecskebőrök és erdélyi pokróczok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak legújabb styll szerint. Ágy-, asztal-, flanell-, koci- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a legelegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben. Jutányos árak mellett.

Haas Fülöp és Fiai

gyárosok, m. kir. udvari szállítók, Fő-utca, Rimanóczy-palota.